

CURRICULUMUL PREȘCOLAR ȘI NECESITATEA DEZVOLTĂRII LUI ÎN CONFORMITATE CU TEORIA NOILOR EDUCAȚII

Stela CEMORTAN

Institutul de Științe ale Educației

The modern educational system views the pre-school education as an important element in the training strategy. There is one problem which is a permanent challenge for specialists of this area: which is the proper linking of pedagogical approaches for pre-school education and for meeting its demands?

The answer to this question, and to others from this category, are not easy to find, and implies the metaphor of one answer runs in education: whatever is the setting, combining and movement of elements, as a result we have to obtain the development of a personality.

Sistemul educațional modern concepe educația preșcolară ca pe un element din ce în ce mai important în strategia formativă, depășind multe probleme. O problemă însă rămâne permanent în atenția specialiștilor din domeniu: care este, totuși, cea mai bună asamblare a abordărilor pedagogice în favoarea educației preșcolarelor și a satisfacerii necesităților lui?

Răspunsul la această întrebare și la altele din aceeași categorie nu este ușor de găsit, situație care implică, de fapt, metafora unicului răspuns la întrebările referitoare privind marile tendințe actuale în educație: oricare ar fi disponerea, combinarea și mișcarea elementelor, ca rezultat întotdeauna trebuie să avem dezvoltarea personalității.

Conținutul pe care îl implică educația în acest sens a fost reflectat în Curriculumul preșcolar în baza căruia au activat instituțiile preșcolare din țară timp de 15 ani (1992-2007). Problemele respective au fost abordate de noi în cadrul conferințelor, sesiunilor și simpoziunilor internaționale și naționale, unde au fost puse în discuție problemele educației din perspectiva obiectivelor fundamentale unice pentru întreg sistemul educațional din lume, inclusiv cel preșcolar din țara noastră. Aceste obiective pot fi considerate ca principii vectoriale ale politicii educaționale din Republica Moldova. Ele prevăd:

- obligativitate în respectarea drepturilor copilului;
- o perspectivă dezvoltativă a educației pentru toate nivelurile și sub toate formele sale;
- atitudinea față de copil ca față de o personalitate;
- înțelegerea și respectul față de adulți, activitățile lor și modul de viață;
- înțelegerea interdependenței între om și natură și educația pentru mediu;
- capacitatea de a comunica și a colabora cu alții;
- conștientizarea nu numai a drepturilor, dar și a obligațiilor reciproce pe care le au oamenii, copiii;
- înțelegerea necesității solidarității și a cooperării internaționale;
- voința de a contribui la rezolvarea problemelor comunității, societății etc.

Analizând materialele diferitelor congrese și conferințe, organizate de ONU, încă în anul 1992 am observat că preocupările științei și realizările practicii educaționale din lume sunt orientate spre elaborarea unor curricula, programe de stat și particulare care ar prevedea și implementarea teoriei noilor educații.

În această ordine de idei, noi am propus o Concepție concretă pentru dezvoltarea sistemului educației preșcolare din țară. Concepția dată a servit drept suport științific pentru elaborarea Curriculumului preșcolar. Acest document pune în centrul atenției societății, începând cu vârsta preșcolară:

- omul ca personalitate;
- satisfacerea nevoilor și îndeplinirea năzuințelor fiecărei persoane;
- structurarea sistemului educațional în așa fel, încât să asigure și să stimuleze afirmarea plenară a personalității și demnitatea omului;
- dezvoltarea personalității umane în concordanță cu necesitățile statului, interesele generale, aspirațiile și capacitățile fiecărui individ;
- realizarea procesului educativ-instructiv începând cu primii ani de viață ai copilului – cu vârstă fragedă.

Realizarea acestor principii-obiective cere de la cadrele didactice și părinți integrarea, informarea, învățarea, formarea și participarea la educație care, la rândul lor, să favorizeze dezvoltarea socială, motivațională, cognitivă, verbală, motorie și afectivă a oricărui individ la diverse niveluri: preșcolar, școlar, universitar.

Faptul dat a reclamat necesitatea elaborării Curriculumului preșcolar în Republica Moldova și dezvoltarea lui în lumina teoriei noilor educații. Acest document a fost elaborat în anul 1990, experimentat și apoi editat ca document de stat.

La elaborarea conținuturilor educaționale din Curriculumul preșcolar și-au dat concursul mai mulți specialiști: doctorii habilitați în psihologie: N.Bucun, P.Jelescu și A.Bolboceanu; doctorii habilitați în pedagogie: Vl.Guțu și L.Cuznețov; doctorul în pedagogie S.Musteață și specialiștii principali ai Ministerului Învățământului: E.Marin, F.Rusu, A.Usatiuc, G.Babiuc, S.Cojocar; cercetătorii științifici ai laboratorului „Educație preșcolară” al IȘE, doctorii în pedagogie: E.Coroii, L.Mocanu, R.Calistru, V.Acciu, S.Goncearuc; doctorul în psihologie J.Racu; doctorii în pedagogie, profesori de la Universitatea Pedagogică din Bălți: M.Pereteatcu, S.Jurat, N.Socoliuc, L.Ciobanu; Universitatea Pedagogică din Tiraspol: S.Cornițchi, G.Chirică, A.Cerbușcă, L.Ciubotaru, V.Zepca; Universitatea Pedagogică de Stat „I.Creangă” din Chișinău: L.Bolboceanu, C.Andon, E.Zidu, L.Gordea, A.Rotaru, L.Granaci, L.Ursu etc.

Materialele propuse pentru Curriculum au fost verificate și analizate în practica de lucru a cadrelor didactice din grădinițele experimentale din orașele Chișinău, Bălți, Cahul și raioanele Orhei, Ungheni, Soroca, Drochia etc.

Materialele propuse de acești colaboratori pot fi găsite în următoarele documente:

- *Programa educației preșcolare (1992)*. - Chișinău: Reclama, 1992.
- *Programa educației copiilor de vârstă fragedă (în creșă și în familie)*. - Chișinău: Reclama, 1996.
- *Programa educației și instruirii copiilor de șase ani în instituțiile preșcolare*. - Chișinău: Lumina, 1996.
- *Программа воспитания детей в подготовительных группах детского сада*. - Кишинев: Реклама, 1997.
- *Curriculumul educației copiilor în instituțiile preșcolare de diferite tipuri*. - Chișinău: Liceum, 1997.
- *Curriculumul preșcolar. Educația și instruirea copiilor de 5-7 ani în grupele pregătitoare*. - Chișinău: Epigraf, 2000.
- *Куррикулум. Воспитание и обучение детей 5-7 лет в подготовительной группе*. - Кишинев: Личеум, 2002.

Conceptiile propuse în documentele enumerate, în special *Curriculumul educației copiilor în instituțiile preșcolare de diverse tipuri și Curriculumul preșcolar, Educația și instruirea copiilor de 5-7 ani în grupele pregătitoare*, au fost implementate treptat în practică.

Una dintre ideile principale promovate este că nu copilul trebuie să se schimbe pentru a învăța, ci educatorii și părinții urmează să creeze cadrul adecvat care să le permită ca, împreună cu preșcolarul, să găsească soluții unice pentru această problemă, comunicându-le cunoștințele și formându-le atitudinile necesare.

Necesitatea dezvoltării „Curriculumului educației preșcolare” în viziunea teoriei noilor educații este evidentă.

Pe parcursul ultimilor ani, teoria noilor educații a fost reflectată în cercetările diferiților filosofi, sociologi, psihologi și pedagogi, fiecare dintre ei venind cu noi idei, propuneri, explicații.

Argumentarea apariției ideii și a termenului „teoria noilor educații” o atestăm în investigațiile mai multor pedagogi. Ideea introducerii în pedagogie a termenului „teoria noilor educații” poate fi explicată prin necesitatea reformării, completării și restructurării sistemului educațional în general, subliniind necesitatea abordării în contemporaneitate, sub o formă sau alta, într-o măsură mai mare sau mai mică, și a sistemului educațional din instituțiile preșcolare. Conform convingerii noastre, restructurarea învățământului preșcolar, școlar și liceal în baza teoriei noilor educații ar fi un punct de plecare în implementarea acestei teorii și în sistemul educațional din Republica Moldova începând cu cel preșcolar.

Motivul fundamental al dezvoltării și restructurării sistemului educațional din instituțiile preșcolare este că educația copiilor se confruntă cu necesitatea adecvării sale prin obiective, structură și finalități cu evoluția socioeconomică din lume, cu cerințele vieții contemporane, cu necesitatea formării unor personalități în devenire ce trebuie să aibă o nouă viziune asupra vieții, o nouă atitudine față de probleme, un nou comportament față de procesele sociopolitice, economice și culturale ale poporului din care face parte și o nouă atitudine față de valorile general-umane. Astfel, credem noi, educația viitorului cetățean va fi orientată spre dobândirea de noi dimensiuni în consens cu noile cerințe ale vieții sociale și internaționale, urmărindu-se pregătirea lui treptată pentru a participa activ și responsabil la soluționarea problemelor politice, socioeconomice și culturale.

Conform convingerii noastre, importantă pentru procesul educațional din grădinițe este și ideea *educației permanente* ce presupune trecerea treptată de la cunoaștere și reflecție la acțiune. Pe viitor și în grădinițe s-ar realiza tendința generală promovată în învățământ de a modifica finalitățile educaționale evoluând de la „a ști” la „a ști și a fi”, „a ști ce ai de făcut și a acționa în acest sens”. Respectarea ideii educației permanente în

preșcolară ar contribui și la realizarea uneia dintre cele mai serioase probleme de perspectivă ale sistemului educativ-instructiv din țară – sinteza dimensiunilor participării responsabile a tinerei generații în schimbările necesare societății, schimbări ce depind direct de cunoștințe, informații, valori, comportament, competențe și atitudini.

Considerăm că o atare educație poate și trebuie începută anume în preșcolară, deoarece această vârstă, după cum am remarcat în repetate rânduri, este cea mai favorabilă pentru implementarea noilor strategii și tehnologii educaționale.

Strategiile propuse de noi pentru educația copiilor de 3-7 ani dezvoltă ideile stipulate în Curriculumul preșcolar care funcționează în Republica Moldova și promovează un alt sistem de educație decât cel de până acum. Este vorba de o educație modernă, mult mai eficientă, mai calitativă, orientată spre implementarea în practică a teoriei noilor educații. Credem că în atare situație în orice instituție preșcolară copiii vor beneficia de o educație multilaterală, cu accentuate valențe formative, în funcție de ritmul propriu de dezvoltare, de cerințele, capacitățile și nevoile fiecăruia dintre ei.

Realizarea principiului continuității ar permite implementarea teoriei noilor educații în toate verigile sistemului de învățământ. Ea ar începe în instituțiile preșcolare și ar continua în școala primară, medie ș.a.m.d., având ca reper activitățile de bază ale personalității în devenire.

Dezvoltarea și implementarea în practică pe viitor a principalelor concepții prevăzute de Curriculumul preșcolar cere: centrarea pe copil; orientarea procesului educațional spre dezvoltarea personalității și a formării treptate a comportamentelor ei de bază; atitudinea individual-diferențiată față de fiecare copil; conclucrarea cu familia și școala.

În această ordine de idei, credem că este importantă și completarea, *dezvoltarea conceptului de organizare a procesului de educație a copiilor în instituțiile preșcolare*, care trebuie privit ca un ansamblu de demersuri în următoarea perspectivă:

- unicitatea copilului (copilul este unic, cu un ritm propriu de dezvoltare, cu potențialul și cerințele sale);
- abordarea copilului în procesul firesc de dezvoltare;
- respectarea dreptului fundamental al copilului la joc și pregătirea lui treptată, prin această activitate pentru cea de învățare;
- accesul copilului la educația activă și creativă;
- utilizarea formelor democratice de educație și instruire;
- sprijinirea dezvoltării personalității în devenire;
- formarea aptitudinilor de școlaritate (în baza următoarelor componente structurale: motivaționale, operaționale, de control și de autocontrol);
- abordarea completă a posibilităților copilului din punct de vedere socioemoțional, cognitiv, estetic și psihomotor cu accent pe elementele formative;
- formarea comportamentelor de bază pentru această vârstă: social, afectiv, cognitiv, verbal, motor etc.

Un curriculum elaborat în baza teoriei noilor educații urmează să prevadă nu numai obiectivele educaționale, luând în considerare particularitățile psihofiziologice ale copiilor, crizele vârstei, problemele de realizare a activităților de bază și tranziția lentă de la activitatea de joc la cea de învățare, dar și realizarea prevederilor teoriei noilor educații prin organizarea corectă a procesului educațional, în general, și a activităților independente și colective ale copiilor, în special.

În Curriculumul preșcolar, în baza căruia lucrează instituțiile preșcolare din țară la etapa actuală, s-a făcut o încercare de a include obiective care orientează cadrele didactice spre realizarea educației civice, estetice, intelectuale, ecologice, pentru sănătate, muncă, a sexelor etc. Dar aceste conținuturi nu sunt suficiente. Considerăm necesar ca în viitorul apropiat acest document să fie dezvoltat și completat cu diverse obiective ce vizează educația privind drepturile omului, educația pentru dezvoltare, schimbare, participare, pace, mediu, economie, comunicare, arte, științe, timpul liber etc. Prin intermediul acestor conținuturi copiii vor fi informați și vor acumula cunoștințe necesare din diverse domenii de cunoaștere, li se vor forma competențe elementare și atitudini necesare conform teoriei noilor educații.

Organizarea lucrului individual cu copiii și structurarea activităților colective pe module de cunoaștere, fiind o idee conceptuală nouă, va permite educatorilor să integreze obiectivele tradiționale ale Curriculumului preșcolar cu cele moderne, să-și programeze într-un anumit sistem formarea personalității și să selecteze în mod independent conținuturile educaționale.

Bibliografie:

1. Ausubel P. Robinson R. Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică. - București, 1981.
2. David J., Ball S. Psihologia procesului educațional. - București, 1978.
3. Piaget J. Psihologie și pedagogie. - București: EDP, 1972.
4. Ionescu M., Radu L. Didactica modernă. - Cluj-Napoca, 1995.
5. Programa educației copiilor de vârstă fragedă (în creșă și în familie). - Chișinău: Reclama, 1996.
6. Curriculumul educației copiilor în instituțiile preșcolare de diferite tipuri. - Chișinău: Liceum, 1997.
7. Curriculumul preșcolar. Educația și instruirea copiilor de 5-7 ani în grupele pregătitoare. - Chișinău: Epigraf, 2000.

Prezentat la 12.04.2007